

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 246/05-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. decembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Alexandra Bröstla a Jána Lubyho o sťažnosti F. E., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. J. F., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. Nc 3612/93 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo F. E. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. Nc 3612/93 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. Nc 3612/93 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. F. E. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk (slovom jednototísíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice - okolie p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice - okolie j e p o v i n n ý uhradiť F. E. trovy konania v sume 7 953 Sk (slovom sedemtisícdeväťstopäťdesiattri slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. J. F., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 246/05-11 z 11. októbra 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť F. E. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice - okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. Nc 3612/93.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k prijatej sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 1065/05 z 22. novembra 2005, v ktorom okrem iného uviedol:

„Po oboznámení sa s obsahom sťažnosti sťažovateľa Vám oznamujem, že nezdieľam názor so sťažovateľom, že nebol poučený podľa ust. § 43 ods. 1 O. s. p., pretože bol osobne na výsluchu u súdnej tajomníčky dňa 10. 2. 1994, kde bol oboznámený, že dedičské konanie po jeho právnych predchodcoch prebehlo, všetok ich majetok bol prejednaný. Ak by bol toho názoru, že žiada prerozdelenie nerovných dedičských podielov, tak by to uviedol vo výsluchu.

V čase, keď napadla žiadosť sťažovateľa, tunajší súd evidoval v dedičskej agende 3407 vecí, žiadosti na dodatočné prejednanie dedičstva 2165 vecí a na prerozdelenie nerovných dedičských podielov 1323 vecí, čo bolo za rok 1993 6895 vecí.

Z tohto dôvodu súd odstraňoval vady podaní najmä osobným výsluchom navrhovateľov.

Zároveň poznamenávam, že sťažovateľ viac ako 10 rokov sa o vec nezaujímal a o vec sa začal zaujímať až v súvislosti s civilnou vecou vedenou na tunajšom súde pod sp. zn. 11 C 573/01. (...)

Ústavný súd z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a súdneho spisu sp. zn. Nc 3612/93 zistil, že návrh označený ako „*Žiadosť o prevedenie dedičského konania*“ bol sťažovateľom podaný 18. júna 1993 a v tejto veci dosiaľ neboli vykonané žiadne úkony.

Podaním doručeným ústavnému súdu 2. decembra 2005 sa právny zástupca sťažovateľa vyjadril k stanovisku okresného súdu, v ktorom okrem iného uviedol:

„Sťažovateľ popiera tvrdenie uvedeného súdu, že dňa 10. 2. 1994 bol osobne na výsluchu u súdnej tajomníčky, kde bol oboznámený, že dedičské konanie po jeho právnych predchodcoch prebehlo a všetok ich majetok bol prejednaný. Súdna tajomníčka, podľa jeho názoru o rozsahu majetku poručiteľov nemohla vedieť. V obsahu predchádzajúcej korešpondencie na strane súdu o výsluchu nie je žiadna zmienka. Bez zreteľa na túto skutočnosť je toho názoru, že takto sa podania občanov nevybavujú. Žiadosti o vyrovnanie dedičských podielov v tomto období neboli ojedinelé. Je preto namieste požiadavka zo strany sťažovateľa voči súdu na postup podľa § 5 O. s. p. Nápad v dedičskej

agende v tomto období nepopiera (bol a je aj v ďalšej civilnej agende), ale nie je to dôvod pre nedôslednosť. (...)“

Zároveň na základe tohto vyjadrenia žiada priznanie trov konania spolu v sume 8 253 Sk za tri úkony právnej služby a režijný paušál.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa podanou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote. (...)

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (napr. III. ÚS 127/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

Ústavný súd po zistení, že od podania návrhu (18. júna 1993) nedošlo k žiadnemu úkonu a rozhodnutiu okresného súdu, nepovažoval za potrebné analyzovať postup súdu podľa citovaných kritérií (obdobne napr. IV. ÚS 82/04).

V spise okresného súdu vedenom pod sp. zn. Nc 3612/93 sa nachádzala iba sťažovateľova „*Žiadosť o prevedenie dedičského konania*“ zo 14. júna 1993, ktorá bola okresnému súdu doručená 18. júna 1993. Od tohto dátumu do dňa rozhodnutia vo veci na ústavnom súde okresný súd nevykonal žiadny úkon. Obranu okresného súdu, že sťažovateľ bol 10. februára 1994 „*osobne na výsluchu u súdnej tajomníčky*“, ústavný súd neakceptoval, pretože sa v spise nenachádza zápisnica o výsluchu ani žiadny iný doklad, z ktorého by vyplývalo, že sťažovateľ sa takéhoto úkonu zúčastnil. Túto skutočnosť nepotvrďuje ani úradný záznam z 10. februára 1994 (pozn.: napísaný na návrhu na začatie konania zo 14. júna 1993), ktorý znie „*majetok prejednaný v pôv. konaní D 829/61, D 830/61, vyz. skonč. spisovňa...*“, a preto ústavný súd neakceptoval ani tú časť vyjadrenia predsedu okresného súdu, že sťažovateľ bol poučený podľa § 43 ods. 1 OSP, „*že dedičské konanie po jeho právnych predchodcoch prebehlo, všetok ich majetok bol prejednaný (...)*“.

Na tomto mieste ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľ sa žiadnym spôsobom nepričinil o taký stav konania, aký bol zistený v konaní pred ústavným súdom.

Obranu okresného súdu, že „*V čase, keď napadla žiadosť sťažovateľa, tunajší súd evidoval v dedičskej agende 3407 vecí, žiadosti na dodatočné prejednanie dedičstva 2165 vecí a na prerozdelenie nerovných dedičských podielov 1323 vecí, čo bolo za rok 1993 6895 vecí (...)*“, ústavný súd tiež neakceptoval.

V súlade s judikatúrou ústavného súdu nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezavahuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka okresného súdu nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd na základe týchto zistení mohol bez ďalšieho uzavrieť, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. Nc 3612/93 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. Nc 3612/93 konal bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ požadoval za porušenie svojich práv finančné zadostučinenie vo výške 500 000 Sk z dôvodu, „vzniku dlhodobého stavu právnej neistoty, majetkovej ako aj nemajetkovej ujmy. Celá záležitosť si vyžaduje osobitnú starostlivosť súdu, aby spôsobená škoda bola čo najmenej citelná. (...)“

Pri určení výšky primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na nečinnosť okresného súdu v predmetnom konaní ústavný súd považoval priznanie sumy 100 000 Sk za primerané finančné zadostučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. F.

Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu sťažovateľovi priznal za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2005 (prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti a podanie vyjadrenia z 2. decembra 2005) v súlade s ustanoveniami § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z. každý vo výške 2 501 Sk a k tomu 3 x 150 Sk režijný paušál. Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov konania spolu v celkovej sume 7 953 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2005